

Hangen zul je!

Keyboardspelers zien er vaak suf uit op het podium. Zeker in vergelijking met gitaristen, maar zelfs ten opzichte van de drummer. Wat doen we daaraan? We hangen een keytar om!

door Allard Krijger > allard@interface.nl

De Alesis Vortex is niet zomaar een midikeyboard, het is een keytar oftewel een midikeyboard dat je, net als een gitaar, om je nek kunt hangen en zo staande, of rondhuppelend, bespeelt. Dat idee is niet nieuw. Sterker nog: het is al best oud. In eerste instantie is het bedacht door gitarist Steve Masakowski, een jazz-gitarist die tegenwoordig gewoon gitaar speelt, maar wel op een eigenaardig model. De Moog Liberation schijnt in samenwerking met hem ontwikkeld te zijn. Deze draagbare

analoge synthesizer lijkt de eerste echte keytar te zijn.

Het idee is dat de keyboardspeler meer vrijheid krijgt op het podium. De elektrische gitarist heeft immers een flinke voorsprong wat betreft beweeglijkheid. Er zijn gitaristen die over het podium razen en zich, bij voorkeur draadloos natuurlijk, in het publiek begeven. Maar er zijn ook keyboardspelers die graag zo in de spotlights zouden willen staan. Met de uitvinding van midi werd dat eenvoudiger. De synthesizer zelf (klankbron) hoefde immers niet meer in de controller ingebouwd te worden, wat scheelde in gewicht. Een reeks aan keytars werd geproduceerd,

met als bekendste de Roland AX en de Yamaha KX5.

Speelwijze

Een typisch dingetje van een keytar is dat je deze in principe met één hand bespeelt (de rechter), en dat je de linkerhand dan gebruikt om controllers te bedienen die op een soort steeltje aan de linkerkant van het instrument zijn geplaatst. De Moog Liberation introduceerde een ribboncontroller op dat steeltje en dat is meteen ook de beste keuze. Zo'n ribboncontroller is een strookje (een lint) dat bij aanraking een bepaalde controllerwaarde verstuurt. Je kunt hem gebruiken om de toonhoogte te beïnvloeden, of het filter, of wat je maar wilt eigenlijk. Bij keytars is dat meestal toonhoogte, maar soms vind je op het steeltje ook een verzameling knoppen en wat wieljes zoals pitchbend- en modulatie-wielen, maar dat is toch minder 'keytar' dan

een ribbon. Gelukkig heeft de Vortex een ribbon.

Geoefende keytarspelers gebruiken vaak een techniek die een zeer gitaarachtig resultaat oplevert: ze gebruiken die ribboncontroller voor hammer-ons en pull-offs. Daarbij wordt dan ook nog eens een gitaarachtig geluid gekozen, wat het een en ander nog overtuigender maakt.

Vortex

Gewicht is heden ten dage eigenlijk geen issue meer, maar toch heeft de Alesis Vortex geen ingebouwde synth. Het is een licht en plastic instrument, wit, en hij kraakt een beetje als je hem oppakt en gebruikt. De Vortex kan op batterijen werken, maar ook op een adapter of zelfs alleen op usb. Via usb worden meteen de midi-data verstuurd, maar gelukkig zit er ook een traditionele midi-aansluiting op. Het aanslaggevoelige en van channel aftertouch voorziene keyboard telt drie octaven, maar is met een knop op het steeltje gemakkelijk te octaveren.

Naast dit standaardkeyboard zijn er ook nog acht drumpads van verschillend formaat (de afmetingen zijn aangepast aan het design van het keyboard) en drie draaiknoppen. Op het steeltje vind je zes kleine ronde drukknopjes en drie grotere rechthoekige. Naast de ribboncontroller die voorop het steeltje zit, zit er bovenop nog een pitchbendwiel dat je met je duim kunt bespelen en een schuif die je meestal voor midivolume zult gebruiken. Nog niet genoemd zijn het driecijferige display en de vijf toetsen daarnaast voor dingen als start/stop, program up/down, patch edit en patch select. Je kunt ook een sustainpedaal aansluiten, maar dat lijkt me nogal suf om te gebruiken op het podium. Een knop op het steeltje is dan een betere optie.

Inpluggen

Ik heb de Vortex via de usb-aansluiting verbonden met mijn laptop, een eenvoudige ding waarop Windows Vista draait. Daarvoor gebruikte ik de meegeleverde (heel lange) usb-kabel. Jammer genoeg is er geen vergrendeling voor die kabel, wat in het heet van de strijd wel eens tot het losschieten van de plug zou kunnen leiden. Maar verder, qua software en zo, werkt het meteen goed, zonder een vloek of zucht.

De ribbon is heel gemakkelijk op pitchbend te zetten, en dan ben je meteen in Keytar Heaven

Toen de Vortex net uit was, kreeg je er een aardige softsynth bij waarvoor er in de Vortex ook een speciale patch is met instellingen, maar die aanbidding is verlopen. Ach ja, geen ramp, want de Vortex werkt zo al met elke synth en softsynth. Je kunt knoppen hun eigen functie geven precies zoals jij dat wilt in de patch editor, maar zonder dat werkt het eigenlijk ook al voor de meeste situaties. Het is dus allemaal niet zo moeilijk. Zo is de ribbon heel gemakkelijk op pitchbend te zetten, en dan ben je meteen in Keytar Heaven. En dan merk je dat door de andere speelhouding, de gevoelige ribbon, de (beetje lompe) aftertouch en de accelerometer, je ineens anders gaat spelen. De ribbon gebruik je behalve voor pitchbend en hammer-ons/pull-offs ook voor subtiele vibrato; de aftertouch (bijvoorbeeld) voor growling of noisemodulatie; de accelerometer voor filter; enzovoorts.

Een accelerometer is hetzelfde ding dat je in smartphones vindt. Dus als je het instrument verticaal of horizontaal houdt, dan geeft dat een andere controllerwaarde. Beetje lullig is dat deze in de standaardpatch precies verkeerd om staat, namelijk op nul met het keyboard horizontaal, maar dat is met een minuutje programmeren opgelost.

Twee ineen

De Vortex speelt oké, zeker gezien de prijs. Je moet even kijken naar zowel de velocity als de aftertouch, en deze wat bijstellen. Of uitzetten, als je voor gitaarsounds gaat. Dat gaat toch allemaal door een distortion en heeft dan nog maar weinig dynamiek. Velocity niet op volume maar op envelopes en/of filter of oscillator balance is natuurlijk wel zinvol dan. Maar je merkt al snel: gewoon standaard een geluid laden en meteen erop losgaan

kan wel, maar levert niet altijd het gewenste resultaat op. En dat is goed nieuws eigenlijk, want dat geeft aan dat je met een Vortex méér kunt dan met een huis-tuin-en-keuken-midiconroller.

De speelhouding is redelijk comfortabel, al zou het keyboard misschien iets meer in een hoek mogen staan. Maar eerlijk is eerlijk, dat is echt muggenzifterij in deze prijsklasse. Als je bedenkt dat er ook keytars zijn van enkele duizenden euro's waarbij vergelijkbare dingen spelen, dan mag je gewoon niet zeuren. De ribbon speelt prima en ook de overige knoppen zijn allemaal goed bereikbaar. Aftertouch is voor deze prijsklasse echt bijzonder. Ook als gewoon plat op de tafel liggend midikeyboard werkt de Vortex prima. Je hebt dus twee ineen!

Besluit

De Alesis Vortex is licht, compact en ergonomisch. Hij heeft alles wat een keytar tot een keytar maakt. Je krijgt er een lange usb-kabel én een gitaarband bij, dus je kunt meteen aan de slag, het podium op! Zoals de mannen van Kraftwerk achter hun apparaat stonden, dat kunnen eigenlijk alleen zij. Je kunt je in het donker verstoppen, wat ik Autechre wel heb zien doen. Een bizarre dj-booth bouwen zoals Daft Punk kan ook. Of je koopt een Alesis Vortex en stapst naar voren, in het spotlicht – daar waar de synthesizerspeler hoort te zijn. ■

HET OORDEEL

- + licht en compact
- + ribbon
- + aftertouch
- + prijs!
- geen 'vergrendeling' usb-kabel
- velocity wat onregelmatig
- programmeren vergt geduld

